„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком** и **недељом** на целом табаку, **уторком** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
За Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За **ОГЛАСЕ** плаћа се 6 нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „**Приопслано**“ плаћа се 20 н. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „**ЗАСТАВЕ.**“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 89. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 19. ЈУНА 1896. **ГОДИНА XXXI.**

КНЕЗ НИКОЛА У БЕОГРАДУ.

(Од нашег нарочитог извештача.)

Описао сам вам у прошлом броју како је текао први дан кнежева бављења у Београду, али у брзини и због краткоће времена нисам вам могао јавити шта је било тог првог дана у београдској тврђави. Из дома Св. Саве отишли су оба владара право у београдску тврђаву, где су разгледали све могуће старинске знаменитости. Кнезу се је понајвише допало старинско оружје и топови који су од Аустријанаца и Турака освојени. Исто му се тако допало и уређење београдске подофицирске пешадијске школе, која се у граду находи и какову хоће и он на Цетињу да подигне.

Кад је краљ са својим гостом свршио прегледање знаменитости и разних касарна, које се по граду налазе, одведе га краљ на угао од градске терасе, где је мали парк са киоском. Одатле је управо чаробан изглед како на Београд, који натраг остаје а иза кога се диже поносна Авала — тако и дубоко доле на кривудаву Саву и Дунав, који се ту једно у друго улевају. Тамо преко Дунава стоји са једне стране Земун око кога је пукао на далеко китњасти наш Срем, а са друге опет стране је Панчево, око кога се распростро раван Банат, као каково море. Ту је кнез крај краља непомично стојао и ослушкујући шумор валовите Саве и Дунава примао разне утиске, што ће их без сумње његов песнички дух и нама пружити, да их читајући и сами уживамо.

После тога су се оба владара повратила у двор, а одатле су уз препуне света и дивно осветљене улице, отишли заједно са краљицом и својим свитама у позориште, где је била свечана престава. Позориште је било прекрасно осветљено и препуно најодабранијега света домаћег и страног. У дворској ложи седео је у среди кнез, десно од њега краљица Наталија, а лево краљ. До њих по ложама седела је њихова свита, па редом ађутанти, министри, генерали и т. д.

Гостима и господару Црне Горе особито се допао онај један чин из „Душана Силног“, што је давао тог вечера. Нарочито не могу довољно да нахвале богато украшену и доставерну оном времену сјајну историјску гардеробу. Добро се допала и оперета „Суђаје“, но сви држе да је то био врло рђав избор с обзиром на оперетину садржину из које излази: да човек мора пропасти ако му је суђено, па ма шта он радио да се од тога спасе. Такав фатализам и песимизам, поред свих лепих мелодија и певања, могао је на дан првог састанка оба српска владара, сасвим изостати.

Тиме је завршен први дан кнежевог бављења и доласка у Београд, после чега су отпочинули за сутра у недељу. Међу тим разне представе на разним местима биле су препуно похођене. Кафане и гостионице као и главније улице, биле су до после поноћи препуњене светом обојега пола, који се необично весело и добро осећаше. Варош пак бљештила је у мору, од разнолике и разнобојне електричне светлости.

Сутра дан у недељу око 10 сати пре подне уз најлепше време, упутише се оба владара у Велику Школу, где их је пред уласком дочекао ректор *др. Војислав Бакић*, са кратким поздравом уз бурно клицање многобројног света. Одатле пођоше уз степенице горе у салу, где их дочекаше искупљени ђаци и професори са певањем *црногорске и српске химне*. То је на кнеза тако силно утицало, да је скоро за све то време држао у својој руци руку краљеву, задовољан стискајући је. Кад је то видела омладина раздрага се још већма поздрављајући бурно оба српска владара. Том приликом изван програма, не могав срцу да одоле импровизирао је *Гига Гершић*, један кратак, али значајан и диван поздравни говор, пун патриотских мисли и жеља, које се у главном на то своде: *да се већ једном почне разумно и сложно радити, да се све Српство уједини.*

Одавде су српски владари према програму обишли: музеј, народну библиотеку и војену академију, где је такође био веома сјајан и искрен дочек, пропраћен патриотским говорима и песмама. Наравно да је све то на високог госта чаробно утицало, те је тако расположен као никад до сада.

Истог тог дана око 4 сата по подне отпочеле су велике и сјајне коњске трке на бањичком пољу. И ту је било препуно света а присуствовао је и краљ Александар, са својим гостом. Чак око пола 7 сати пред вече завршиле су се трке и свет се разишао неки својим кућама, а неки је бога ми тумарао улицама до после 1 сата по поноћи. Варош је и овог вечера била сјајно осветљена, а у двору је био свечан ручак и концерт, који је почео око 9 сати у вече, услед чега се силан свет око двора тискао и прикупљао. Пошто су и на ручку и на концерту, што је трајало до после поноћи, присуствовао само онај ко је био позван, то се још не зна како су текле здравице и ко је коме наздравио, но то ћу вам накнадно јавити. Сви држе да је пало необичних и значајних здравица, које се из многих узрока неће дословно ни саопштавати, него само у главном им значењу.

После тога су се високе владарске особе, повукле у своје одаје, да се мало одморе и сном окрепе, за сутра у понедељак, када је за 8 сати ујутру била заказана велика смотра војске, но која је због кишовитог времена морала изостати. Но пошто киша непрестано цело пре подне, данас у понедељак пада, то се бојати да се због тога неће моћи одржати ни заказано народно весеље у Топчидеру, зарад чега је доведено пуно сељака и сељанака из свију крајева Србије, који су одевени у народне ношње, сваки својега краја и који су требали да играју народна кола.

Осим тога има за понедељак у вече да буде велики бал трговачке омладине и са тиме се завршују свечаности трећег дана кнежева доласка и бављења у српској престоници Београду. Међутим свету не смета ни најмање кишовито време, и не само што се не разилази, него се помножава и прикупља, тек сада и накнадно, јер сад долазе они што им тесногруде мађарске солге не хтедоше дати пасоше и цертификате.

Завршујући овај други извештај напомињем још једном, да је одушевљење и радост све већа и већа и да се сви надају да ће ова посета кнежева имати осим велике политичке важности још и ту: *што ће му се по свој прилици његова млађа кћи Ксенија, заручити са краљем Александром, кога је кнез Никола необично заволео и који му се његовом и ако младићком још озбиљношћу, веома допао.*

Сад, хоће ли од тога што и бити у истини, наравно то се сигурно не зна, али тако верује и жели сав тај млогобројан и раздраган свет по Београду — па без сумње да ће на крају крајева тако нешто у истини и бити, што би заиста и нешто до сад у Српству најлепше и најблагодатније било.

С. М. Д.

ЗНАЧАЈНИ МОМЕНТИ СА КНЕЖЕВА ПУТА.

(Од нашег нарочитог извештача.)

Београд, 16. јуна.

Из непосредне кнежеве близине саопштавам вам ово неколико значајних момената, које са пута кнежева до Београда, а које са његовог свечаног улазка у Београд и краљевски двор, и бављења му у Београду.

Целим путем од Пеште до Београда, кнез је био необично узрујан и добре воље, нарочито пак оданде, одакле почињу угарски крајеви, где је народ српски насељен. Што је пак влак долазио ближе Београду, све је и кнез био узрујанији, управо усхићен.

Тако кад је прошао крај Новог Сада примио је професора А. Сандића и с њим се у вагону поздравио и разговарао. Кнез се надао, да ће на новосадској станици видети много више Србадије — али му је одма и речено, зашто је није било више.

Кад је угледао пак фрушкогорске вр-

ПОДЛИСТАК

АЛЕКСАНДАР — НИКОЛАЈЕ.

Виђесмо вас заваћене,
Омражене сплетком ниском,
И жељасмо виђети вас
Загрљене братским стиском.
Жељасмо вас тако дуго,
Жељасмо вас тако жудно!
И Бог онај српски хтједе,
Те нам не би узалудно.
Гле! Ето вас збратимљених
На очиглед Српства свога!
И ја не знам Видов-дана
Светијега — српскијега.
Ја се купам у радости,
А све мислим: то су снови!
Ој, купам се у радости,
Којом цјело Српство плови.
Ја осјећам куцај срца,
Што их спаја братска уза;
Ја би хтио да вас видим,
Ал не видим ништ' — од суза..
Облила ме суза среће,
Па бисеран в'јенац сплеће
Тој љубави, што нам спаја
Александра — Николаја.

И ја зебем, ја се бојим,
Да ту сузу не повр'једим,
Јер кроз ово сузно окно
У будућност Српства гледим.
Видим престо Бога жива,
Заодјевен сав у славу,
Пред њим божјег угодника
Немањића Светог Саву.
У руци му златна књига,
Ал крвава у њој слова:
Златна књига *Повјести Срба*,
Ал и — *клетва од Косова...*
Шест столећа Свети Саво
Ону тешку књигу штије,
И над њоме шест столећа
Покајања сузе лије.
Ал његове свете сузе
У незајаз вражји тону,
Не могоше да покају
И да сперу клетву ону.
Ал', гле, ено Свети Саво
На молитву смјерно клече
И подиже књигу ону,
Па Господу своме рече:
„Шта још иштеш, о, Господе,
„Од патничког рода мога,
„Па да снимиш терет сињи
„Тог гријеха косовскога?“
А Бог благи Сави рече:
„Једно иштем од твог рода:
„Нек се сјети и нек памти,
„Да *крв братска није вода!*
„И твом роду, к'о и другим,
„Ја сам дао *руке двије.*
„Али он се једном храни,
„А са другом — брата бије...“
Тако рече Цар царева,
И с очију мрежа прште,
Запојаше добри дуси,
А демони зли се мрште.
Ал кроз вреву дивљих страсти,
К'о у пркос кивне злобе:
Гле, на једном збратише се —
Спојише се руке обе!
И збрисаше клетву тешку,
Што Србина мога гњечи
И у ону књигу златну
Записаше ове р'јечи:
„*Видов дане!* Свићи, свићи!
„Пет столећа ваља стићи.
„Та Срб има јоште рода,
„А крв братска није вода!
„Крв је братска сила јача
„И од топа и од мача,
„А та сила данас спаја
„*Александра — Никол ја!*“

И, гле, сад се руке обе
У песницу силну слише...
Ја би хтио још да гледим,
Ал не видим ништа више.
Видим само живу јаву:
Немањића Светог Саву,
Две деснице како спаја —
Александра — Николаја!

(„Врач погађач“) **С. Лукин Лазић.**

ИЗ АЗИЈЕ У ЕВРОПУ.

(Писмо „Застави“ из Сибирије.)

Данас се крећемо у Европу остављајући Азију бар на време за леђи. Дугачке а при том и сурове зиме, чести ветрови, далекост од културних средишта и родних крајева, то су обични узроци, што се образованим људима са питома југа не допадају ови азијатски крајеви. Особито је природа оскудна: не радује се око многоме и различном растињу, цвеће се једва види и гди се види, нема скоро никаквог мириса, птице не певају, јер осим чворака, врабаца, и других неких, мало се оне виде и чују.

Воћа скоро никаквог, осим оног што се за скупе новце купује.

Највише се људи радују лубеницама и дињама, оне су јевтине. Усљед жељезнице доведе сад и јевтине јабуке. Људи са питома југа, гди расте и чокоће и цвеће и свакојако воће, они и не мисле да милијони други људи са сурова севера и тога немају а гледају као да све то мора бити, па зато и не цене свој благословени крај.

Срећа за оне, који су се овде родили, да они не осећају ову оскудицу. Они знају само, да је на југу велика врућина и да је за то боље трпити зиму и мразове него врућину, јер се од ове не може спасти, а од зиме може.

Тако мудрују и теше се северци. Јужњаци изнајпре чезну за питомим југом, за пролећем јужним, кад је овде још лед, ал мало по мало и они се сећају јаке врућине и комараца на

хове, он се онда побожно и стојећи прекрстио, те гледајући према фрушкогорским српским манастирима, а нарочито према Раваници, где су моћи цара Лазара — *он се је гласно помолио Богу, и очистао молитву, као и његова страшња.*

Најимпозантнији је пак моменат био кад је кнежев влак прошавши савски мост, ступио на српско земљиште. *Кнез даде заповест својој свити, да скину капе и да устану, а онда се сви прекрстише по три пута, заједно са њиме.*

Пролазећи доцније улицама и дошавши пред дворске капије, где су стојали упаређени војени кадети, кнезу необично засија лице од радости. А кад су га кадети поздравили са уобичајеним поздравом: „Помози бог“! онда им је кнез Никола са свим гласно и јасно одговорио: *„Бог вас поживио јунаци, па да заједно са вама пођемо на Косово!*

О овоме ето говори ових дана цео Београд, и све се живо, необично, весело, сретно и задовољно осећа, као да је већ ускрсло Душаново царство. Нарочито пак одушевљење овладало је код официра и војске, а поглавито код кадета.

И иначе је кнез *Никола,* учинио и изазвао на све стране најлепши утисак и симпатију, те је предмет опште пажње и бурних овација куд год се макне.

С. М. Д.

Нови Сад, 18. јуна.

„Budapester Tagblatt“ о посети новинара у Будимпешти. Поводом несреће, која је задесила стране новинаре на будимској успињачи, донаша споменути лист чланак на уводном месту, у којем читамо међу осталим и ово: „Ми још данас неби спомињали многе ствари, да тако не покваримо расположај миленијских свечаности, али несрећа, која се догодила на будимској успињачи, брани нам свако ћутање. Било би тога још много, о чему би морали писати, ну то остављамо за други пут. Ипак морамо већ данас констатовати, да нам се ни најмање не свиђа, што се заступници тако моћне институције, какова је светска штампа, повлаче са банкета на банкет и што се не настоји око тога, да се таким гостима разјасне наши одношаји, већ им се место тога точи шампањца колико је само могуће, да они тако наше одношаје, било то у културном, индустријалном или политичком погледу, прикажу не по истини већ проматрајући све кроз шампањску маглу. Једном речи настоји се око тога, да ти људи, кад се врате кући, не прикажу Угарску какова је у истину, него као нову Потемкинову декоративну слику, па ће тако свету бацити у очи песак, као што су заиста засуте очи песком онима, који мисле, да ће се европски свет дати тиме заварати. Све је било приправљено, да наши гости разгласе славу и моћ садање владавине, која је људе од пера тако примила и погостила, да им затим може по својој вољи показивати Потемкинова села. Све то је порушила несрећа на успињачи. Ти ће гости бити присиљени писати о управи без главе, о лакоумном машинисти, о петљенским рукама, које хоће да управљају оним, у што се не разуму. Успореди ли јавно мњење управу успињаче и њезино надзорништво са угарском владом, онда ће јамачно, како се из свега овога види, посве добро погодити циљан.“

ИСКРЕНА РЕЧ ШКОЛСКОЈ ОМЛАДИНИ.

Ево дође време, када школе завршују и своје последње испите; још који дан, те ће неки да напусте гимназију тек за неко време, а неки за увек. По завршетку школске године ће код многих ученика настати борба и крхање, на коју страну да се окрене, којој струци да се посвети.

Ово питање излази на среду још, кад ученик сврши четврти разред гимназије. Већ ту се ломи, да ли да настави гимназију, или да иде у препарандију?

Но тек право крхање и права борба о бирању струке настаје код матураната, коју ће струку изабрати. Да ли да се ода изучавању права, медицине, теологије или философије. А о трговини нико и не помишља да са свршеном матуром оде на трговину, као да то није грана добре заслуге, од које се може добро и поштено живети, користећи себи и своме народу, ако не више а оно као ма у којој другој струци.

Омладина у својој млађаној души много пута тежи за сујетом, те се зато и радије труди, да постигне докторску диплому, не узимајући у обзир колико то стаје времена и новаца, а поред тога после често пута и не добије достојну награду за свој труд. Јер пошто су већ препуњени и медицина и права, то се врло често догађа, да је приморан да већ као доктор права или још као правник оде у чиновнике за малену плату, па где му је ту онда награђен труд и патња? Међутим да је тај свој труд и време употребио у трговини, куд и камо би био боље награђен.

Па и трговачко је поље данас пуно, али не Србима, него Чивутима, с којима треба конкурисати, а то није баш најлакши посао. Но ми се не смемо тога страшити и не смемо то поље са свим напустити, јер се то тиче нашег народног живота, пошто је и по законима националне економије један народ само тако способан за живот, ако је индустријално и трговински јак. Што су Чивути данас тако силни и моћни, узрок је једино то, што су они приграбили у своје руке сву индустрију и трговину, коју смо напустили, те тако рећи сваког свог другог члана, још од раног детињства образују за „кшефт.“

У коликом се сразмеру одају Чивути на трговину, најбоље ћемо се уверити, кад узмемо највеће трговачке школе, те им размотримо слушаоце.

Узмимо пештанску трговачку академију; ту ћемо видети три четвртине Чувута.

Узмимо опет у Пешти трговачки матурантски курс, и ту их је скоро више од половине. А на оријенталној трговачкој академији пештанској, ту је од 13 слушаоца прве године 1 Србин, 3 Мађара и 9 Чивута.

Ето то су узроци чивутског напредовања, те се тог пута и начина морамо и ми латити, ако хоћемо да напредујемо а не да назадујемо, док најпосле са свим не пропаднемо.

С тога гледишта пробитачно би било, кад би се сваки члан наше омладине, који у себи осећа способности без дугог предомишљања одао трговини. Нека не жали за титулама, које би можда постигао на другој струци, јер с тим обманама треба једном бити на чисто, те пригрлити оно, што нам је неоспорно потребно.

Нека га увек руководи то уверење, да радећи на том пољу — поред тога што себи користи, користи много и своме народу.

Само да бисмо могли конкурисати са Чивути и да би нам рад плодоносан био, ваља нам се добро спремити. Зато коме се може, нека положи прво матуру, те онда сврши матурански курс у Пешти, Бечу или Грацу, и ако је могуће и трговачку оријенталну академију у Пешти. Ко пак због материјалних околности не би могао доћи до матуре, нека сврши макар само четир разреда гимназије и онда три године трговачке академије, које има у сваком већем месту.

Па када скупљени у довољном броју, добро спремни, заједнички порадимо, не ћемо се морати да бојимо чивутске конкуренције, те ће нам се онда опет повратити углед и моћ, које смо имали за времена наших старих Срба трговаца.

Омладино, озбиљно размисли о овој ствари, јер се тиче твоје среће и народне будућности.*)

*) Ко се жели одати на ову струку, те би му требало ближег обавештаја, писац ће му то по свом могућству драговољно учинити. Пр. писца.

Ж. С.
сл. трг. орij. ак.

Политичне новости.

Угарска. Преговори о поравнању са Аустријом биће продужени у средини месеца јула. Онда путују поједини чланови угарске владе у Беч, и у првом ће реду узети у претрес финансијална питања. Уједно ће отпочети расправљати са повереницима аустро-угарске банке. У исто ће се време забавити са ветеринарним одношајима.

*

Буџетска провизорија у Италији. Талијанска комора примила је буџетску провизорију која се односи на месец јули, а коју је министар финансија 26. јуна поднео био.

*

Положај на Криту. Великом бригом иду Грци на сусрет народ. скупштини, која је сазвана на острву Криту. Оно неколико хришћанских посланика, који су на скупштину у Канеју отишли, а не припадају побуњеним крајевима, искали су од европских велесила гаранције за своје личности, да би на скупштину отићи могли.

КО БИРА ПОСЛАНИКЕ У ШАЈКАШКОЈ?

Велику услугу чинили би сви они, који играју неку улогу у јавном животу, када би при свршетку свог јавног делања забележили своје успомене и доживљаје. Онда би се многа тамна слика наше прошлости расветлила и потоњи нараштаји би из истих успомена много искуства стећи могли.

У најновијем времену имамо две оваке појаве да забележимо. У Летопису „Матице Српске“ почеле су излазити Успомене дра Теодора Мандића, које се односе на наш најновији народно-автономни живот, — а у исто време су изишле „Успомене из мога живота“, написао Милош Димитријевић бивши председник „Матице Српске“, које је издала по смрти му покојникова супруга.

Из ових успомена Милоша Димитријевића вадимо овде оно место, које говори о његовом последњем избору у Шајкашкој, и како је после напуштен као исцеђен лимун, да уступи место садашњем заступнику Заки. То место јасно показује, ко управо рукује са избором у Шајкашкој, и шта имају Шајкаши да чекају од садашњег свога посланика у погледу њиховог животног питања: њихових ритова.

Дајемо реч „успоменама“:

*

Избор је извршен у Тителу 17. јуна 1887. године. Имао сам три против кандидата: Мишу Полита, српског либерала, Стевана Павловића, клерикала, и Јашу Томића, радикала. Пре избора одступила су прва два кандидата, Полит и Павловић, те сам имао част при избору делити срећу са Томићем.

При избору гласао је 1481 бирач. Од тог броја добио сам ја 1036 а Томић 445 гласова, те сам тако већином од 591 гласа постао послаником шајкашким.

Пошто сам у своме програму обећао, да ћу покушати да се ритско питање реши повољно по Шајкаше, изјавио сам при свршетку избора присутним бирачима, да сам вољан испунити задану реч.

Шајкашко ритско питање проучио сам пре свега са правног и административног гледишта и увидио сам, да се исто у току од 20 година у сваком погледу јако замрсило несавесним деловањем владиног повереника и нехатом шајкашке управе. А отештала ми је посао и та околност, што због нереда у архиви, нисам за дуго могао добити писмене документе, који су ми били од преке потребе.

Нисам малаксао у своме делању, те сам непрекидним радом и посредовањем кроз четири године, савладао начелне и финансијске тешкоће, јер се тадашњи даровити министар финансије, Шандор Векерле, из мојих информација уверио, да се застарело ритско питање мора решити у интересу не само Шајкаша, него и ерара, те да мени угоди, упутио је државног секретара Лајоша Ланга, да се предходно са мном споразуме у спорном питању, и да му у повољном случају поднесе предлог ради решења.

После је исти министар, на основу споразума, решио тај гордијски чвор не сабљом, него својом одлуком у месецу јуну 1891. године. У тој одлуци својој министар:

1.) признаје, да су ритске земље својина Шајкаша;

2.) отписује многогодишње затезне камате у износу од преко 500.000 фор.;

3.) дозвољава, да се откупни дуг отплати за 10 година.

Тај повољни успех саопштио сам мојим Шајкашима путем штампаног прогласа и обећао сам им, да ћу их лично походити и обавестити.

По том сам заказао скуп бирача у Жабљу за 17. септембар исте године.

На збору ме је свечано дочекало преко 600 бирача. Ту сам бирачима дао рачуна о моме саборском раду и успеху у ритском питању, а наговестио сам уједно шта им ваља радити, да дођу до поседа и самосталног руковања ритских земаља. Говор су ми прекидали живим усклицима одобравања и пуцњавом прангија. Кад сам завршио свој извештај, поздравио ме је прота жабаљски и рекао је при свршетку говора: „Бираћемо вас, господине, из благодарности за посланика, док сте живи!“

Последње речи протине пропратили су Шајкаши, општим ускликом: „Живио наш стари посланик!“ и приступали су мени појединце да се рукују и захвале лично на успеху. У срдачном дружењу том, а у пријатном заносу моме, поникла је у мени мисао и воља, да им ту љубав, усрдност и привржeност њихову вратим истрајним радом и заузимањем за њихову ствар, на име: да их уведем и у посед ритских земаља, које су као Граничари до 1868. године уживали.

По том сам наставио рад, да изведем што сам наумио, и пошто сам увидио, да је дотични суд позван, да реши врху правног поседа ритских земаља, а и постојећих уговора, саветовао сам се у том погледу са једним вештим адвокатом у Будим-Пешти, те смо установили опширан програм за рад и поступак у том послу.

Но није ми било суђено да изведем што сам намерио, јер сам том приликом оболео од инфлуенце. С тога сам се вратио кући 19. децембра 1891. године, те сам одлежао више недеља самртно болан.

Дочуо сам у исто време у Будим-Пешти, да ме је избрисао среднишни одбор либералне странке, из листе својих кандидата. Умолио сам председника исте странке за обавештај, и он ми је одговорио: „Ми волимо тебе“. Схватио сам смисао ових речи, јер ме је уверио председник, да нисам искључен из листе кандидата вољом мојих старих и млађих пријатеља и посланика, те је планула у мени помисао, да је тај закључак, изазвала виша и то меродавна воља.

Обистинила се моја помисао, јер сам дочуо накнадно од мојих пријатеља, да је у средишњем одбору за изборе предложио тадашњи председник министарства и вођа либералне странке, да се изоставе из кандидације, сви старији посланици и замену млађим снагама. Но било је и ту доста изнимака, али ја нисам удостојен те среће можда за то, што су ме употребили, док су ме требали.

Доцније сам се уверио, да нисам изостао из кандидатске листе, што сам остарио, него поглавито с тога, што сам савесно заступао права мојих бирача и што сам истрајним делањем и посредовањем код виших власти постигао велики успех у спорном ритском питању.

Англо-аустријска банка негодовала је мој рад одмах у почетку, јер јој није годило, да се стаје на пут њеном самовољном и себичном делању. Када је иста банка видила, да се спорна питања не решавају по њеној вољи, него у смислу уговора и закона, побојала се, да ћу ја својим даљим радом осујетити њену прикривену и главну намеру у обзиру рока за посед ритских земаља, те је закључила. да ме уклони из Шајкашке и замени њојзи повољним послаником.

Поменута богата банка извела је своју намеру путем једног члана своје управе, који је онда био признат и који је водио коло у јавном животу, а који је и сада тако моћан и силан, да ведри и облачи на парламентарном пољу, те је тадашњи председник министарства морао напустити једног старог саборског посланика, ма да је уживао поверење либералне странке а и бирача, и то за то само, што је то „Jupiter tonans“ захтевао. Пала им је овом приликом на памет она стара римска изрека: „dificile est satyram non scribere“.

На предлог председника министарства, рас-

југу, па се тиме у неколико теше. Не жали дакле човек овде толико за људима, јер људи су свуда људи — луди и паметни, лоле а по кадкад и поштени; жали се више за природом, за дрвећем и птицама. Па ипак, хиљадама и хиљадама селе се људи овамо и то баш јужњаци. Шта је узрок? Овде разуме се иде реч о ратарима.

Земљеделцу је главно земља а земље овде има и одвише; код куће пак особито у јужној Русији, гди га тесни Немац и гули Чива, земље има мало. Спахије имају многе земље а сељак, из нужде мора да плаћа много, само да дође до аренде. За то се јужњак при свој својој песничкој нарави сели овамо и ако зна да овде млого чега нема. Њега тера нужда овамо. Храна овде роди и жито и јечам и зоб и раж, лето траје толико, да ратари успевају и покосити и сабрати све са поља. Кукуруза нема овде.

И ако је овде дугачка и сурова зима, а лето кратко, ипак се у последње време увидило да много што шта није расло не због тога, што није могло да расте, већ што људи нису умели да обрађују земљу и саде што треба. Сад тек почињу орати гвозденим плугом...

У башти могло би много више расти и примити се, кад би људи умели и знали, како се копа и сади.

Сибирска жељезница, која ће за коју годину бити сва готова, и која ће спојена бити са будућом жељезницом китајском, огромну ће корист допринети и Сибирији и свој Русији. И тада ће још више људи ићи из Европе у Азију.

1. Јуна, Омск. **Јечинац.**

спустило је Његово Величанство цар и краљ највишим решењем од 2. јануара 1892. године угарски сабор, а исти министар-председник одредио, да се нови избори изврше почев од 28. јануара за шест дана

Целу Угарску непријатно је изненадило распуштање посланичке куће, пошто није био истекао законити рок од 5 година изборима, који су извршени у јуну месецу 1887. године. А изненадили су се сви поглавито и зато, што се нису никада бирали посланици за сабор у зимње доба.

Избор посланика обављен је у Тителу 28. јануара 1892. године, а изабран је једногласно владин и банчин кандидат.

У изборној борби нисам могао учествовати, јер сам у одсудно време био јако болестан, као што сам већ навео. Али да ми нису била подсечена крила, оборио бих владиног и банчиног наметнутог кандидата, пошто су ме волели и поштовали сви Шајкаши. А жале они и сада што их не заступам. И имају и основаног узрока да жале, јер док поменута банка моћним средствима упливише на избор у тителском срезу, неће Шајкашима синути сунце спаса и остаће у недоглед нерешено ритско питање.

Радовао бих се, да се не обистини моја слутња и да Шајкаши добију што желе, јер њихово благостање зависи од ужитка ритова. Не замерам Шајкашима што су ме напустили, јер сам уверен, да нису то од своје воље учинили, него су натерани, а „сила бога не моли.“

Пре избора походиле су ме вође из Шајкашке, да се увере: јесам ли жив, јер су кортеши либералне странке пронели глас, да сам умр'о, па су ме уверавали, да ме желе изабрати за посланика. Умолили су ме уједно, да издам проглас на бираче ради доказа, да сам још у животу; а искали су такођер и плаве цедуље за бираче са обичним натписом.

Испунио сам им жељу преко једног пријатеља у Н. Саду. И моји верни одржали су реч, јер су се на дан избора искупили у Тителу и заденули за шешире и шубаре плаве цедуље са натписом: „Живио наш стари посланик М. Д.!“

По казивању било је у Тителу мојих бирача до 500, па када су исти из јутра 28. јануара 1892. пошли на одређено место, где ће се избор извршити, били су сви сокаци, који су водили на биралиште, опасани пајваном и стојали су свуда по два жандара, те нису пропуштали бираче који су имали плаве цедуље.

Жандари су, по добивеном налогу, вршили своју дужност озбиљно, јер када је један отмен бирач, позивајући се на законом ујемчено право, хтео прекорачити пајван, уприо му је жандар бајонет у прса претећи да ће га пробости.

Услед тих насиља морали су се моји бирачи повући и отићи својим кућама, да причају у домаћим круговима, како се у уставној Угарској извршују слободни избори.

После избора походили су ме неки моји бирачи, и питали су ме, да ли да протестом потраже лека против злоупотреба при избору. Но ја сам им одговорио: „Маните се, браћо, ћорава посла. Врана врани неће очи ископати.“

Намера тадашњег председника министарства била је, да зимњим и отештаним изборима сузбије и ослаби опозицију, а да ојача и подмлади своју странку новим и млађим снагама.

Но он се љуто преварио у свом рачуну, јер је, поред свих незгода времена и саобраћаја, крајња левица присвојила себи више срезова него што је икада имала; а и умерена опозиција задржала је своје срезове, те је знатно опао број владиних посланика.

Председник министарства није дуго владао. Пао је новембра 1892. године. Изневерила га је либерална странка у одсуству његовом.

Бавио се он у исто време у Бечу, да на највишем месту измоли саизволу за увођење државних матрикула са факултативним браком. И добио је највише овлашћење да поднесе у тој ствари предлог сабору ради расправе, те се вратио једног дана око 9 сахата у вече у Будим-Пешту па је походио одмах клуб либералне странке, да објави радосну вест о свом успеху.

Присутни посланици примили су у клубу свога вођу јако хладно, и када је опазио један од старих посланика, који је више пута био одликован достојанством председника у посланичкој кући, да му не приступа нико од посланика, пришао је к њему и поздравио га је, а по том се придружио и други посланик барон и известио је, по упутству меродавних кругова, председника министарства, да га је либерална партија напустила и да је престао бити вођом исте владајуће странке.

Нисам учествовао у тој парламентарној трагедији, ал' сам дочуо из поузданог извора, да је либерална странка изневерила свога вођу за време његова одсуства и бављења у Бечу и закључила у потаји, да се не задовољи са грађанским факултативним браком, него жели облигатан брак и потпуну слободу вероисповести, па је одмах нашла вођу и министре, који ће извести злокобни програм.

Завршио сам, са незнатном изнимком, моје 26-годишње парламентарно делање, и годи ми сада мир и одмор погледом на моју старост, јер и ако је срце јако, као што је у младости било, опала је међутим телесна снага и истрајан рад. Но није ми жао, што су ме потисли насилно из дојакошњег делокруга, пошто сам вичан био у почетку мога парламентарног рада дружити се са отменим, даровитим и у патриотизму опробаним посланицима, који нису само наглашивали слободоумна начела, него су их и заступали речима и делима.

Автономне вести.

Архидијецезална конзисторија у својој седници, држаној 16. (28.) маја о. г. под председништвом патријарха решила је по „С. С.“ ове предмете: Изјава предстојника кр. зем. владе, одела за богоштовје и наставу, пресветлог г. Отона пл. Крајчовића, (на овоконзисторијалну честитку приликом превишњег му именовања за предстојника исог одела), да ће му свагда на уму бити напредак и бољитак срп. прав. цркве и школе, узета је на повољно знање. — Узет је на знање извештај Његове Светости, да је свршеног богослова Добривоја Миковића из Боботе 14. маја за ђакона, а 15. и. м. за презвитера у карловачкој саборној цркви рукоположити благоизволила. — Из званичних обзира стављено је овоконзисторијално решење, којим је речени богослов Добривој Миковић опредељен за администратора парохије у Вери, изван крепости, те на исту парохију стечај расписан, а исти, новорукоположени јереј Добривој Миковић, опредељен је за администратора парохије у Маркушици; досадашњи тамо администратор о. Василијан Поповић, јеромонах манастира Раковца, премештен је на администрацију парохије у Стејановцима. — Упућен је, према томе, надлежни окружни протопрезвитер, да му ту парохију у администрацију преда, а досадашњег администратора те парохије јереја Драгомира Радошевића на место систем. парохијског помоћника у Митровици прописаним начином уведе. — Узет је на знање извештај протосинђела Лукијана Богдановића о разрешењу умировљеног игумана Амфилохија пл. Јеремића од управе манастира Шишатовца и о предаји исте управе привр. администратору Митрофану Павловићу, игуману Бешеновачком. — Узет је на знање извештај истог протосинђела у погледу разрешења умировљеног управитеља Велике Ремете, архимандрита Евлогија Кузмановића, од управе тога манастира, те о обављеној предаји исте управе привремен. администратору Серафиму Винчићу, јером. и намеснику истог манастира. — Пријава Андрије Маовац и другова из Моровића, да у тамошњој цркв. општини неред влада, да нема црквењака ни поскураче, те да свештеник не може св. богослужење обављати, издана је надлежном окружном протопрезвитеру с тим, да приликом протопрезвитерске визитације у црквеној општини моровићкој нужна нареди, да се овладали нереди отклоне, да се црквена тамошња општина постара, да тамошњи парох богослужење обављати може, да набаве црквењака и поскурачу, јер ће у противном случају приморана бити ова конзисторија седиште парохово преместити у Батровце, а архидијецезални административни одбор умолити, да ренитентну црквену општину ту, која пароха спречава на разне начине, да може црквене дужности обављати, распусти. — Пароху у Бингули јереју Стевану Бећаревићу подељен је допуст од четир недеље ради лечења, с тим, да се има постарати за време свога отсуства за заменика, како не би душепопечитељске дужности у његовој парохији уштрба трпеле. — Закључак црквене општине у Шуљму, да не може удовољити наредби кр. зем. владе у погледу награђивања учитеља као црквеног појца ради свога сиромашног стања, узет је на знање с тим, да се иста општина има свакако постарати за којег другог црквеног појца, ако није у стању годишњу награду у најмањем износу од 60 форината за појање у цркви садашњем учитељу плаћати. — Узет је на знање извештај окружног протопресвитерата митровачког, да је јереја Михаила Мишића, који је изабран за пароха српске православне црквен. општине у Бечу, разрешио од администрације парохије у Краљевци, и администрацију исте предао јереју Миливоју Борићу. — На стављено питање решено је, да је душебрижништво над православним житељима, који станују у Петроварадину, изузевши војнички сталеж, поверено парохији односно пароху саборне цркве у Ср. Карловцима, те се Петроварадин као филијал исте парохије сматрати има. — На основу закључка црквене скупштине у Пачетину, по расписаном односном стечају на упражњену тамошњу парохију, постављен је за пароха тамошње парохије, досадашњи јој администратор, јереј Лазар Мишић. — Молба јереја Александра Николића, администратора парохије у Дивошу, да му се ради болести, одреди мировина, препоручиће се Саборском Одбору. — Пароху у Прхову, јереју Чедомиљу Марином, подељен је допуст од четири недеље, ради лечења, уз односне услове — На исти начин дозвољен је допуст од 3 месеца пароху у Нештину, јереју Душану Ђорђевићу. — На молбу пароха у Мирковци, јереја Јована Тркуље, да му се даде упутство, шта му ваља чинити у једном брачном предмету, где римокатолички жупник неће да изда римокатолику своме жупљану, који је испросио православну Српкињу за супругу, брачно извешће о трикратном оглашењу, упућен је исти јереј, да упути дотичног брачника, да оде са два сведока римокатоличком жупнику, те да га пита, да ли га је са упитном невестом у цркви три пут огласио и постоје ли какве сметње склапању његова брака, и нека о томе званично извешће истави. Устегне ли се пак жупник о томе издати званично извешће, нека присутна два сведока о позитивном евентуално негативном исказу жупниковом исте правоваљано својеручно потписану писмену потврду, која се има сматрати као и извешће дотичног жупника, и на основу те потврде има ће се упитпи брак, ако других сметња нема, у православној цркви благословити. — Поводом закључка црквене општине у Дивошу, да се без расписа стечаја садашњи администратор тамошње парохије јереј А. Николић за сталног пароха постави, а пошто је исти јереј А. Николић поднео овој конзисторији молбу ради умировљења, решено је, до коначног решења ове молбе закључак црквене општине оставити in suspenso. — Одобрен је закључак црквене општине у Старој Пазуви, да се тамошња парохија подигне из V у IV разред. На исту парохију, са IV разредом, је одмах и рисписан стечај.

ДОПИСИ.

Ада, маја месеца. Врло штовани г. уредниче! Не бих износио ово на јавност, јер сам држао, да не мора светска ширина сазнати наше прилике и неприлике, које сам ја додирнуо у свом говору још о нашој слави, о Благовестима о. г. Али пошто ми говор неки разумеше а неки људи богме осуше ме грдњом из потаје због тога, и почеше из тог да кују неки капитал, то подстакнут својим пријатељима, молим да ми допустите, да изнесем свој говор, па нека свако пресуди, шта је у ствари.

После више здравица и говора, изговорио сам ја ово:

„Данас наша мати св: црква слави славу, њено крсно име по нашем православном обичају, јер та слава, тај обичај у нас, постоји од постанка православља па до данас, а постојаће во вјеки до год траје једног православног Србина. Та слава у нас Срба, то је наше верско обележје, по коме се распознаје вера православна од неправославне хришћанске вере; вера рекох, у којој живимо, која нас Србе краси и блажи и напаја надом у бољу будућност. Наша света црква броји 2.000 чеда својих, којима она увек онда слави, кад точак столећа донесе собом да овај дан славе, т. ј. Благовести падну у мрс, на васкрс или после васкрса. Дакле тих 2.000 душа сачињавају нашу општину; та општина има свој одбор, који се примио великих дужности, које закон наређује и дух времена налаже. Одбор са свештенством морално је одговоран за своје стадо, за све што се дешава, било добро или зло. Свештенство своју дужност чини у цркви с амвона, а одбор је дужан свој позив вршити у даним приликама. Данас је та згодна прилика, где се могу одборске дужности да врше, и када ово говорим, говором у име целог одбора, а не само у своје име. Хоћу овде да испомажем ваше славно свештенство, које се данас доста уморило вршећи дужности. Одборници су се поделили спремајући славу а мени би додељено да дадем рачуна овој слави, јер ће ова слава бити код нас последња слава у 19. веку. Кад вам изнесем рачун славе и у њему видимо слику од прошле славе, и сравнимо је са сликом данашње славе и помислимо каква ће бити слика идуће славе, онда страхујем, кад помислим, шта би било, кад би наша св. црква имала срце да осећа и очи да види те разлике. Поштовани зборе! Пре 11 година, када наша св. црква слављаше славу, беше доба срећно и благословено; беше јарош неподељен, беше слава у свакој кући, јер мал' да не беше у свакој кући шкопац, јагње, прасе за своју потребу, па и другом се поклањало, поклањало се и св. цркви, шта је ко могао. А данас? И онај, ко је онда имао да поклања, иде од пијаце на пијацу да купи, али нема од кога, а богме многи нема ни за чега. Па тек ово је како тако, али пре 11 година у нашој политичној општинској каси беше увек готовине 100—200, па и 300 хиљада, поред тога широки друмови и на њима наше стоке, да си једва могао од њих проћи друмом; калдрме се правише, регулисаше пијаца и фластери по сокаци, и олуци за кишну воду; заградише рит долмом, а то је све хиљада стало и опет беше у оно доба у каси новаца. А данас? Нема ту стотина хиљада готовине него има 200.000 дуга. И још се тражи зајам од 100 и више хиљада. Погледајте на ову слику да видите разлику између оне и ове славе и то само за 11 година. Па погледајте тек још у 3 велике шпаркасе, колико је тамо дуга и како оне у највећем степену раде. После оваке крупне и жалосне слике долази, да смо ми скучени на наш сопствени џеп, и опет не видимо зло на прагу; ми опет срљамо у пропаст.

Поштовани зборе! Поред ове две слике да додамо још трећу. Та се слика види у данашњим обичајима. Један мали, али знатан обичај да наведем приликом свадбе. Где је онај наш лепи обичај при купљењу сватова, да окитимо коњаника, да он купи сватове? То што ни крајцаре није изискивало, то ми Срби напустисмо, а туђе пригрлисмо. Ту су ти навешане пантлике на тако зване „фифере“, и још најмимо банду, па с њом по селу. Даље остависмо свој опанак и пригрлисмо ципелу и панталоне, и то не носи само старешина него сво друштво, јер сви хоће своју децу да на тај начин погосподе, а то је за нас пропаст. Мало у којој кући не ћемо наћи новине тако звани „Базар“ у коме се донашају нове и нове моде, што из Пеште и Беча диктирају. Те моде нама спремају просјачку торбу. Ту су вам мантлови, па рукавице; није чудо, што је један гост рекао: Зар то нису ратарске девојке?

К овоме још једну истиниту слику да наведем. Од оне славе до данас подигосмо ми ратари, силне нове и велелепне куће и силне чисте собе, које собом захтевају газдарицу или слушкињу за вечито да у њој ради, риба и брише прашину. Али у њој газда од куће не сме седети, него сабије друштво у један буџак или начини малу кућицу у авлији и ту се гуши, а у лепу само онда доспу, кад које умре. То му је све. Па шта из ове слике видимо? Видимо, да не поштујемо сами себе. Поштујемо раскош, правимо тиме другом хасну а нама штету, сабијемо новац у мртвило и плаћамо на исти камату, служимо чисту собу. Ово је заиста црна и жалосна, али истинита слика, које није било о прошлој слави. Па шта нам ваља чинити сада поштовани зборе, кад већ видимо, да нас је ова мала прошлост цигло од 11 година, од оне до ове славе, тако бацила у вртлог пропасти? Пренимо се! Ви могући и богати пођите напред и дајте добра примера, јер ви сте и у ову пропаст предњачили, на вас се и досад угледало, па ако ви вашим добрим примером, одвратите малоумне од пропасти, онда ћете се одужити оној изреци Христа спаситеља, где вели: Ко има доста, нека даде оном, ко нема, и биће син мога оца. Јер показати добар пример и незналицу на пут извести и упутити, несавесног освестити, штетоносне обичаје искорењивати својим добрим и угледним примером, ту ће се одужити заповести Христовој. Не тражи он од вас, да дате ваше капитале онима, који немају, него савета, просвете — то је богатство, и кад би били свесни, сви би били богати; сложимо се да спремимо наше сирото грађанство, како ћемо и оног несрећног госта да дочекамо што долази у наше место. Ето га већ ту на крај вароши, тек што није закуцао на врата, а то ће бити тај немили гост, што ће нам доћи да ту остане за навек, да се ту одомаћи, а нас да растера са нашег огњишта и дедовине и да преузме наше имање у своје руке. То је, поштовани зборе, општински прирез. Не чекајмо га скрштених руку, него на збор и договор сви без разлике, сво грађанство и донесимо заједничку резолуцију, и отправимо га на одређено надлежно место. И то ће сузбити несретног госта, јер дочекамо ли га скрштених руку, он ће нас убити материјално све, а богме и раселити.

Он носи собом само камате и плате извршилаца годишње 1 фор. на сваки наш ланац, а где је тек главница од 200 и више хиљада? Ето, поштовани зборе, то је слика и рачун ове славе. Будимо сложни, одбранимо се од тога госта за навек и тако би ми прешли из 19. века у 20. чиста ненамрштена лица и весела срца, и тако би с радошћу дочекали славу 20. века, која ће опет доћи по рачун и да види, да ли још живе у Ади Срби и да ли славе. И опет велим, збор што скорије, јер ни часа се не сме часити.“ — Још само додајем, да се некима овај говор допада а некима не. За што — не знам; али нису разумели мој српски и пријатељски говор и смер, или се ко можда нашао погођен; а ко иде путем кола, а не стазом човечјом, удари га руда. Што рекох, рекох истину. Ко ме и из овог не разуме, тај или не зна да мисли, или му је кри-

но, кад бих ја у мом говору само говорио да има Бога, што сви верујемо, па тај би то опет криво тумачио; но ја о таким људма не водим рачуна, и велим само: Бог вам а душа вам!

Јаша Мркшић.

Вести из места и са стране.

Српски учитељски конвикт у Нов. Саду добио је за прошла три месеца у име прилога: од г. *Мише Кнежевића*, учитеља ст. кањишког за продатих 10 к. обвезница друштвених: 50 ф; — од г. *Марка Субошића*, управитеља шидских школа за 14 к. обвезница: 70 ф.; — од г. *Јована Ђурића*, управитеља пакрачке учитељске школе за 5 к. обвезница: 25 ф.; — од г. *Гавре Пушника*, управитеља румских школа за 20 обвезница: 100 ф.; — од г. *Душана Стојшића*, учитеља сенћанског за 5 к. обвезница: 25 ф.; — од г. *Тоше Пешаковића*, учитеља мартоношког за 10 к. обвезница: 50 ф.; — од г. *Глише Сабљице*, учитеља чурушког за 5 к. обвезница: 25 ф.; — од г. *Петра Берића*, учитеља сент-андрејског за 1 к. обвезнице (продао је раније 9 к.): 5 ф. — Осим тога добио је 200 ф. прилога од г. *Арсе Пајевића* на фонд Дра Ђорђа Натошевића, које је утекло од његове књижице: „Мала Споменица из Русије". — Г. *Лаза Дунђерски*, велепоседник платио заостатак чланарине од 28 ф. 25 н. за члана Лазара Живојновића, учитеља из Хрв. Дубице. — Г. *Стева А. Николајевић* из Стејановаца скупио је и послао у сватови *Лепосаве и Ђоке Прерадовића* у Дивошу 7 ф. 52 н. добровољна прилога. — Уписали се за потпомагаче чланове са 50 ф. и уплатили: *Српска православна општина у Молу* 50 ф.; *српска правосл. општина у Загребу*: 25 ф.; *Др. Јован Велимировић* из Нов. Сада: 10 ф.; — *Српска новосадска читаоница* уплатила је 4. и 5. рату своје чланарине са 20 ф. а. вр. Свима прилагачима, члановима и скупљачима прилога за обвезнице изјављује се топла захвала.

Полицијско насиље. „Мали Журнал" доноси ову белешку: Многи Срби, који су преко Панчева хтели у Београд да дођу задржати су у Панчеву. Неки од њих досете се, те узму директне карте за Земун, а кад су дошли на Београдску станицу, ту се из лађе искрцају. Угарске су власти сумњале, да им се неће подвалити, па у лађу, која је пловила из Панчева за Београд-Земун уђе њихов капетан са неколико жандарма. У путу он изда наредбу, да се карте, противно пропису, при излазу из лађе још у истој дају њему – капетану. Срби то нису хтели учинити и тако навале на поље. Капетан заповеди да се сви врате ма и силом, због чега се изроди гужва и у мало није дошло и до гуше. Један овд. трговац видећи безобразлук власти, потегне шамаром једног жандарма, који одмах свој пљен из руку испусти. И тако том приликом пређу њих око 40 из панчевачке лађе у Београд. Они забрањују прелаз Србима на братски састанак, а ми никоме не забрањујемо идење на њихов миленијум. За ову најгаднију дрскост надлежни треба да потраже рачуна.

То је одушевљење. Политична општина Буј из „силног" одушевљења за миленијум, основала је фонд од — 5 (словом пет) форината, под условом, да се исти после 400 година, дакле 2296. године јуна месеца с привређеном каматом употреби на добротворне цељи. То је доиста велико одушевљење!

Читуља. † *Ангелина Михајловића рођена Којићева*, супруга трговца Косте Михајловића у Жабљу, преминула је јуче у уторак после дугог и тешког боловања. Мир пепелу њеном!

Милијунити походилац мађарске изложбе. Да мађарску изложбу у Будапешти походи милијун особа, требао је пун 41 дан. Када је поред највећих светковина, поред светковине отворења изложбе, поред великог подворења Његовом Величанству, поред силних конгреса, поред посете ђака средњих школа па чак и 1000 ђачића народних школа из Торонтала требало је 41 дан да праг мађарске изложбе прекорачи милијун посетилаца, доиста смо радознали, колко ће дана, и колико егзекуције требати, да се напуни други милијун. Сватови из Мокрина га не ће напунити, до осим ако га не напуни благослов — поп-Рутин.

Председници американских сједињених држава. Ако буде Мак Кинлеј изабран за председника сједињених држава, као што је врло вероватно, биће он четврти председник шкотског порекла били су пре њега: Монрое, Грант и Хајес. Четири председника били су шкотско-ирског порекла; т. ј. они су потомци Шкота, који су се населили у Ирској. То су били Артур, Буханан, Полк и Јаксон. Јеферсон беше валиског а Ван Бурен холандског порекла, а петнаест председника од Вашингтона до Клевеланда беше енглеског порекла.

Реванш. Један виши аустријски чиновник причао да су је у Земуну, да је забрањивање прелажења у Београд приликом састанка српских владара, само реванш због неидења Срба из Србије на миленијум. Међутим заборавља се да Српске власти нису ником браниле идење на миленијум, него су браћа Мађари Србе из Србије одбили својим неумесним понашањем спрам Србије и Српства, те Срби ни су хтели да иду на њихов миленијум. Па од куд онда реванш?

† **Константин Каракашевић**, даровити и одушевљени члан будим пештанске академске омладине, свршени филозоф, умро је у уторак у Пирошу у наручју свог родитеља и родбине, а укоп ће му бити сутра у четвртак 20. јуна. Вечна му успомена!

Конгрес Мађара трговаца. 3. о. м. је у Будапешти отворен конгрес Мађара трговаца. На конгрес се стекло, тако веле мађарски и немачки листови свега 200—:.00 Мађара трговаца. То је и тим листовима мало. Мало и јесте, и још мање изгледа, када се узме разлика између 200 и 300. Но, али су бар Мађари. Конгрес је за почасног председника избарао министра *Данијела*, за председника *Машлековића*, за потпредседнике *Хишла, Најмана, Бирова, Лазара*, за бележнике *Фрица, др. Миснгера, Шрајера, Шаицера, Гринвалда* и *Самику Башора*. У стручне одборе је изабрао. У I. одбор за председнике: *Јелинека* и *Фридриха*, за потпредседнике *Ауера* и *Вајса*, за перовође *Фирста, Гликшала, Кирнера* и *Вајса*. У II. одбор за председнике: *Кунца* и *Штерна*, за потпредседнике: *Дивјачког, Дајча* и *Фишера*, за перовође: *Голдбергера, Ајхенвалда, Церковича* и *Тандлиха*. — Баш све овејани Мађар!

О грдној несрећи у Москви пишу нам из Русије: „Усред сјаја и блеска, када се светина највише радовала здесила, се грдна несрећа: неколико хиљада људи, који су дошли да приме дарове и поклоне усљед крунисања младог цара остадоше мртви. Први редови као обично, пострадаше највише. Читаоцима „Заставе" познато је, како се то све десило. Тамо, гди се сакупила светина од неколико стотина хиљада и гди чекаше дарове на успомену крунисања, било је сијасет јама и јаруга. Особито је страшан био дубоки јендек, који се протегао пред даваоцима дарова. Остраг гураше на предње редове, први редови попадаше у јаруге и јендеке напуњене већ раније људима. Није трајало ни 15 минута а неколико хиљада људи још мало пре пуни радости и весеља постадоше жртвом свог весеља. Како се могло допустити да дође до такве катастрофе, како није нико предвидио ту грозну несрећу? И пре се крунисали цареви и давали народу дарови и поклони, ал тога никад ни близу не беше. Поговара се разно. Једни веле овако: Генерал губернатор је сада у Москви велики књаз и њему, губернатору а не другоме у подобним случајевима давао се налог за устројство народног весеља, он је располагао полицијом и новцима како је хтео. Овај пут није тако било. Беше назначен засебни одбор за устројство народног празника; председником тог одбора цар је назначио министра двора грофа *Воронцова-Дашкова*, који је и код покојног цара врло добро стојао. Разуме се, да је том главном одбору морала у свима погледима помагати полиција московског генерал-губернатора. Ко је у тој несрећи крив, о томе се овде не говори, већ само шапуће и нагађа. Истрага ће то обелоданити. Неки који су изнајпре бизи у одбору за истрагу, удаљени су. Како је да је, како му драго било, био Павел крив или Петар; или ти и један и други и 10 ти 20-ти грозно је, страшно је, и непростително је да је толики народ пострадао. И у рату, у бој гди човек иде таки на смрт, и тамо је таква погибаљ страшна. Ако се сме извести какав закључак из ове грозне несреће, он би по нашем мњењу био, да се у овоме као у огледалу огледа *љагавост, неуредност и злоупотреба наше администрације*. Кад би она своју прозорљивост и тачност довела свуда до оне висине, као што је она довела себе односно људи немирних опасних, или који јој се тако чине, она би била идеална".

Бој са влашћу. Како јављају из Земуна, тамо је приликом доласка кнеза Николе црногорског, због неиздавања пасоша био читав лом. Дошло је чак и до боја са влашћу

Најновије вести.

Заједничка конференција аустријских и угарских министара, држана је у понедељак у бечком царском двору. Ово стоји у свези са кризом у Угарској и неуспешним преговорима о поравнању.

Руски цар оболео. Горњи листови јављају, да је руски цар оболео од жутице.

На Криту. Султану је министарски савет препоручио, да прими мере, које су велесиле поднеле у погледу Крита. Халепски уговор поднеће се народној крићанској скупштини као владин предлог.

ПРИПОСЛАНО*)

ИЗЈАВА

Г. Васи Пушибрку управитељу

Нови Сад.

Како сте ме јавно нападали, да ја у листу износим рад професора и да истину претварам у лаж, то ево сада изјављујем, да ја нисам оно чинио и да нисам о томе ништа знао и нападај г. директора просто као личну мржњу сматрам. Ово је само један доказ више о вами и о вашој тиранији у гимназији.

Нови Сад, 25. јуна.

Живојин Продановић
свршени гимназиста.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво ни у ком погледу. Уред.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Изишла је из штампе књига:

„НАЗАРЕНИ"

РОМАН

од

ЈАША ТОМИЋА.

Књига је преко 15 штампаних табака (248 страна) велике осмине. Цена јој је 2 круне (2 и по динара), а може се добити само код писца у Новом Саду.

Наслови главних одељака ове књиге ови су: Парнице око јерусалимске иконе. — Изникло је што је посејано. — Велики пост. — Назаренски „владика". — Назаренство у затвору. — Зашто Пера Крњин није постао назарен? — Како се граби девојка. — Два суђења. — „Анђели" и роб. — Гомила догађаја. — Први дани међу назаренима. — Назаренске удаваче. — Ко је крив назаренству? — Борба с назаренима у „скупштини". — Успаљенци и успаљенице. — Милевина страдања. — Налицкана војска. — Болесно стање. — Српски поп и „назаренски владика" у борби око свога оца. — Друштво добрих људи. — Назарени и смрт. — Намигуша тумачи св. писмо. — Шта може мртвац? — Како жене истерују „сотону"? — Развијава се.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Знаменити словачки писац Штур вели на једноме мјесту: „Аријски народи изражавају сваки на свој начин оно, што им душу пуни и за чијем настоји. Инд каже то огромнијем палачама, Перзијанац светијем књигама, Египћани пирамидама, обелисциа и лавирантом, Грк сјајнијем киповима, Римљанин чаробнијем сликама, Нијемац лијепом глазбом, Славени су пак изнијели сву душу и мисли у својим народним умотворинама.

Осим свега нашега осведочења то осим признања мјеродавних људи у страних народа ето нам у тој наведеној изреци јасна суда о нашим народнијем умотворинама, гдје нам их учени брат Словак меће на такав ступањ висине, окле су кадре, да нас својом љепотом занесу ка оно ти Нијемца музика, Римљанина односно Талијана слика и т. д.

Српски геније је показао сву своју творачку моћ у умотворинама, гдје је просуо најљепше слике народнога живота, најтајанственије звуке срца и душе народне.

Први, који је свратио пажњу ученога свијета на наше народне умотворине, био је неумрли Вук-Стефановић-Караџић, отац наше новије књижевности.

Од Вука па до данас се је доста тога народнога блага сакупило, зли га још увијек остаје много не сакупљена.

Имаде десетак година од како сам се и сам почео бавити сабирањем тога народног блага, а будући да се тијех радова прилично накупило то сам их наумио у књиге скупити и под насловом:

ИЗ НАРОДА И О НАРОДУ

издати

У првој књизи, која је већ уљегла у штампу, биће описани ови народни обичаји:

Крсно име са села у горњој Херцеговини. Крсно име из вароши у горњој Херцеговини. Свадба са села у горњој Херцеговини. Свадба из вароши у горњој Херцеговини.

Обичаји о светковинама про године и то: Божић, Месојеђе, Покладе, Часни пост, Васкресније Моба и припомоћ, Ђурђев-дан, Јеремијев-дан, Јован-дан (рођење Јованово), Петров, дан, Огњена Марија, Илин-дан, Међугоспође: Лучин-дан и Варица.

Погреб и седмина. Нешто о народу и одгоју дјеце. Збор код цркве. Народно правосуђе и то: Задруга, Осебина, Диоба задруге, Ђесим, Наполица, Изор, Сувез, На милијеко, Посиновљење, Вишеженство, Бус трн и камен, Ваћење мазије, Сок соћбина и сокодржац, Клетве на денија и Крвни мир.

Народно сујевјерје и то: Вила, Аждаха и змај, Мора, Вјештица, Стуха, Вукодлак, Кучибаба, Цикавац.

Народно гатање и опис Гацка са старинама гдје сам већином ове народне обичаје биљежио.

Народна ношња у горњој Херцеговини и Бојење преће.

Књига ће бити велика 15 штампаних табака а стоји само 80 новчића.

Умољавам све моје личне пријатеље, као и пријатеље народне књиге а особито г. г. свештенике и учитеље, да се око сабирања претплате заузму. Скупљачи добијају једанаесту књигу на дар. Од преплате зависи, да ли ће моћи и остале књиге једна за другом у штампу уљећи.

Преплату треба слати: **Првој срп. књижари и штампарији В. М. Радовића у Мостар.**

Пошто у Босни и Херцеговини имаде довољан број наше браће мухамеданаца и католика, који радије читају латиницом; то ћу радове ако се довољан број јави да би се штампарски трошкови покрили и латиницом штампати.

Рок претплате траје до 10. јула 1896. Имена преплатника, штампаће се на крају књиге.

Сарајево почетком Маја 1896.

Лука Грђић-Бјелокосић.

Огласи.

СТЕЧАЈ.

Код I. задруге Срба Шајкаша за међусобно помагање и штедњу у Жабљу, упражњено је место **књиговође** са годишњом платом од 600 фор., ставља се пак у изглед повишица, која ће од ревности и способности изабранога зависити.

Од компетената иште се, да су стручни у вођењу двојног књиговодства, а првенство ће пак имати они, који су у новчаним заводима практично радили.

Рок стечају траје до 3. (15.) јула, а молбенице се имају на потписану управу упутити.

У Жабљу 11. (23.) јуна 1896.

269 2—2 УПРАВА.

Стечај.

На упражњено учитељско место I. и II. разреда срп. осн. вероисповедне мешовите школе у Лалићу овим се расписује стечај.

Плата је следећа: 800 круна у готовом нов. цу које ће изабран у месечним ратама у напред примати, слободан стан са две собе, 40 круна у име огрева и 400 кв. хв. врта ван села, а од укопа где позван буде 1 круна.

Изабраном спадаће у дужност поред свакидање наставе преко целе године недељом и празником а за време ускршњег поста и сваке среде и петка у цркву ићи и једну певницу држати.

Добро поткрепљене молбенице ваља слати потписаном председнику најдаље до св. Илије.

Из седнице црквено-школског одбора држане у Лалићу 3. јуна 1896 г.

Срдан Увалић, перовођа. 3—3 Гавра Милин, председеик.

Стечај.

На упражњено учитељско место у *Соки*, плата је 150 фор. а. вр. у готовом новцу, 36 кибли жита, 3 хвата тврдих дрва, 3 ланца ораће земље на коју учитељ порез плаћа 6 фор. паушал 50 новч. од сваког спровода где позван буде. Учитељу спада у дужност у цркви појати, децу у црквеном пјенију обучавати.

Рок стечаја до 20. јула. Обратити се ваља на местни црк. одбор.

Из седнице срп. црк. одбора држане 9 јуна 1896. у *Соки*, последња пошта *Банлок*.

Мила Стоић, председник. **А. Јанковић**, умољени перовођа и члан одбора.

278 1—3

КЊИГОВОЂА.

Српска задруга за помагање и штедњу у *Окучанима*, расписује овим натјечај у смислу закључка равнатељства од 25. јуна 1896. за књиговођу.

Исти мора бити вјешт књиговодству, рачунарској струци и кореспонденцији, јер за сада сам све послове задруге обавља.

Осим српскога мора још бити вјешт и њемачком језику.

Плаћа годишња је 600 фор.

Станарине 100 фор.

Уједно се захтјева гаранција у готову, папири или другој сигурности до износа годишње плаће,

Првенство имају они, који су већ до сада пословали у којем новчаном заводу, те имају добру препоруку.

Понуде се шаљу на равнатељство, а задњи рок понуда је 2. (14.) јули о. г.

Наступити морао би најдаље до 1. августа.

1—3 Српска задруга за помагање и штедњу у Окучанима.

ДОБРОВОЉНА ПРОДАЈА КУЋЕ

састојеће се из гостионе, дућана, пекарне и осталих просторија уз повољну цену и увјете на врло добром месту.

Поближе код пуће властнице у Митровици главни трг 16. 276. 2—3 Елизабета Милер.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Одговорни уредник Ђока Ђорђевић. Штампарија Ђорђа Ивковића.